

Vizualitás, élményszerűség – Mátyás kora

(Rövid változat)

Lőrinc László

Miért unalmas Mátyás?

Igazságtalanok vagyunk Mátyással.

Nem azért, mert elmondjuk, nem is volt nagyszerű meg igazságos: a sanyargatásig túladóztatott, a begyűjtött pénzt feleslegesen tékozolta el a cseh háborúkra; ellenségeivel kegyetlen, alárendeltjeivel zsarnoki volt, sőt – horribile dictu – hadseregét nem is hívták fekete seregek. Hanem azért, mert, noha a középkor egyik legérdekesebb korszakának izgalmas egyénisége volt, mégis a középiskolában unalomba fojtjuk szegényt. Vajon mennyire érdekes egy 14 éves diáknak a regálék, vámok és adók átrendezése, a főkancellári és titkos kancellári poszt egyesítése, vagy a központosított rendi monarchia fogalma?

A probléma gyökere itt is, mint számos más korszaknál az, hogy a gimnázium az egyetemi-tudományos ismerethalmaz zanzáját kívánja adni: mindent, csak mindenből arányosan keveset. A források nyilván sokat árulnak el az államigazgatási reformokról, és ennek alapján a szakirodalom is sok elméleti eszmefuttatást eregetett szélnek e témáról, ezért az iskola is feladatának érzi ezek tömör összefoglalását adni. Kijelenti például, hogy Mátyás nem abszolút uralkodó volt, aki a városi bevételekre támaszkodott, nem is a köznemesség tömegeire, hanem a homo novus bárókra építő, alkalmilag központosított rendi monarchiát hozott létre, melynek azonban nem voltak meg a gazdasági és társadalmi feltételei. Ezeket a végkövetkeztetéseket egy diák még kevésbé érti, mint ha végigzavarnák a szakirodalom tanulmányain.

Az iskolai történelem sajátos szempontjai

Valójában azonban az iskola tananyaga nem lehet a tudományos irodalom kicsinyített mása. Egyrészt, mert a 14 évesek elvonatkoztatási képessége közismerten elmarad még a felnőttekétől, de a felnőttek középiskoláiban is mások az alapkérdések. Ami egy szakembernek evidencia, hogy hogyan laktak, hogyan éltek, hogyan töltötték idejüket Mátyás korában, az a laikus számára ismeretlen terület, így el sem tudja képzelni a kancellárt, pláne nem azt a pillanatot, amikor éppen a hivatalnokokra támaszkodik. Az iskolai oktatáskor általában is érdemes (lenne) az alábbi szempontokat szem előtt tartani:

- Minél kevesebb elvont szöveg (Az elméleti összefüggések taglalását, elemzését bőven ráérünk a felső-középiskolában, 11.-ben vagy 12.-ben, érettségire készülve elvégezni.)
- Az egykori emberek életének, gondolkodásmódjának, világképének bemutatása
- A passzivitás helyett minél több tevékenységet építeni az órába (forrásfeldolgozás, egyéb feladatmegoldás, alkotás)
- Konkrétumokon keresztül mutatni be azokat az általánosságokat, melyeket mindenképpen fontosaknak tartunk.

Ezen belül:

- Minél több vizualitás (kép, film, rajzoltatás stb.)
- Részletben az egész; vagy személyközpontú (életúthoz kapcsol ismereteket), vagy
- ... helyszín- illetve tárgyközpontú

Mátyás kora és Visegrád

Mátyást és korának tárgyalását mindezek alapján érdemes Visegrádra, illetve a visegrádi Mátyás Király Múzeum honlapjának rendkívül gazdag anyagára építeni. (<http://www.visegradmuzeum.hu>)

[A cikk megírása óta a Mátyás Király Múzeum honlapja megváltozott, de az itt leírtak mutatis mutandis az új honlapra is alkalmazhatók. (a szerk.)]

Magyar Nemzeti Múzeum
Mátyás Király MÚZEUMA
Visegrád
www.visegradmuzeum.hu

Üdvözljük honlapunkon!

- Múzeumpedagógiai foglalkozások a Királyi Palotában (a cikk folytatódik)

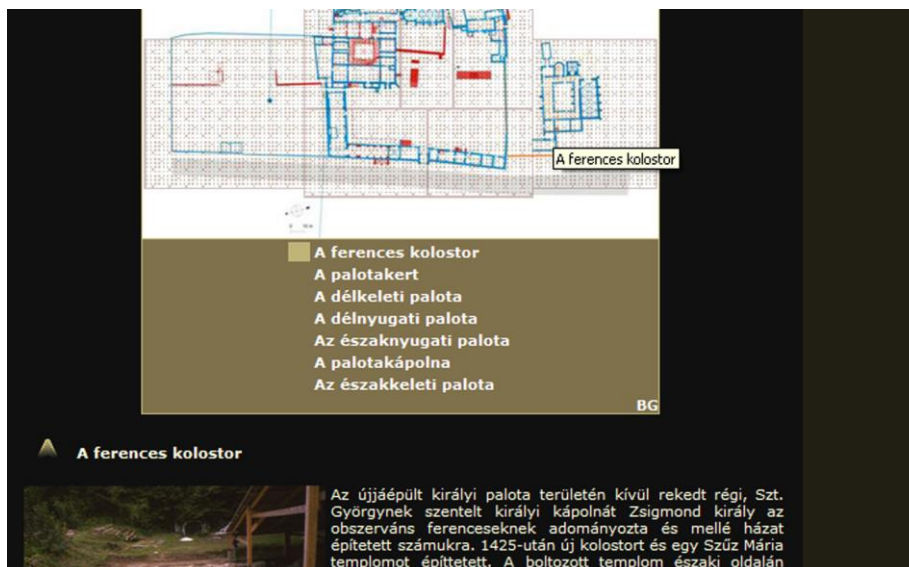
Szeretettel várjuk Önöket foglalkozásainkon!

Részletes információért kattintson a tovább gombra!

- Sölygmászbemutató
- Ijászat és csatacsillag-hajítás
- Esztorgálás
- Kőfaragás
- Nemezelés
- Agyagozás
- Könyvkötészet
- Bőrözés
- Papírmertés
- Régészeti óra – megismerkedés a régészek munkájával
- Restaurátor óra – Megismerkedés a restaurátorok munkájával
- Fegyverbemutató – Megismerkedés egy középkori lovag teljes fegyverzetével
- Reneszánsz táncok – Tánctanítás
- Játsszoház – Középkori gyerekjátékok
- Palotáséta tárlatvezetéssel – Megismerkedés a palota történetével és mindennapi életével a középkorban.

Tovább olvasom

A honlap bemutatja a palota egyes részeit, a jelenlegi állapotot éppúgy, mint az eredeti állapot rekonstrukcióit, rövid szöveges tájékoztatással. Mindvégig alaprajztérképen illetve a palota egykori rekonstrukcióján követhetjük azt, hogy hol is vagyunk, illetve itt választhatjuk ki, hogy merre szeretnénk továbblépni.

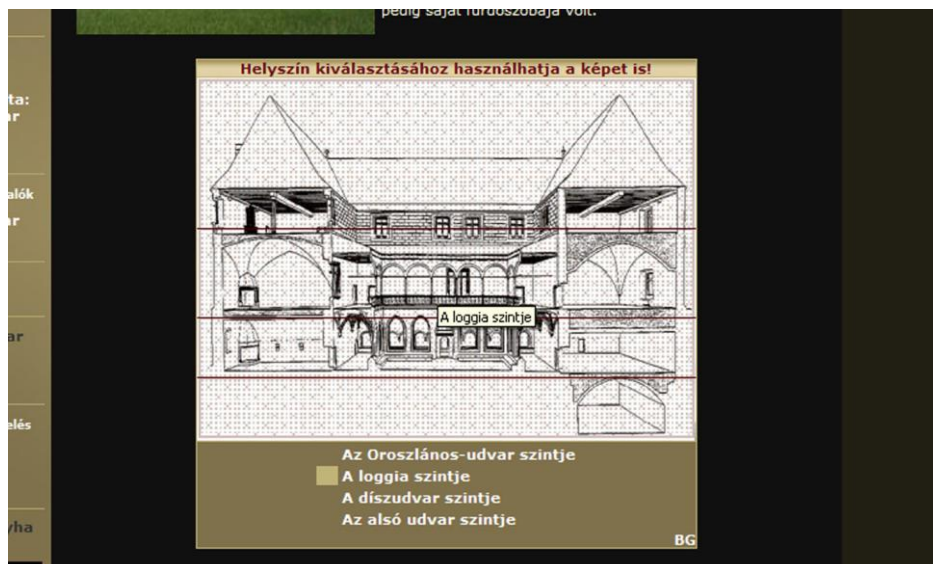
A ferences kolostor

- A palotakert
- A délkeleti palota
- A délnyugati palota
- Az északnyugati palota
- A palotakápolna
- Az északkeleti palota

BG

A ferences kolostor

Az újjáépült királyi palota területén kívül rekedt régi, Szt. Györgynek szentelt királyi kápolnát Zsigmond király az obszerváns ferenceseknek adományozta és mellé házat építtetett számukra. 1425-után új kolostort és egy Szűz Mária templomot építtetett. A boltosított templom északi oldalán

A virtuális séta választásával (http://www.visegradmuzeum.hu/vtvis/mkm_a0.html) filmszerű animáció segítségével az egykori palotában sétálgathatunk, kiválasztva szintet, irányt, tovább- és visszalépést.

Mindezekre (és a később bemutatandó irodalomra is támaszkodva) egy „projektet” építhetünk fel, mely minimális verzióban illeszkedhet a normál tanítási menetbe (nagyjából három órát véve igénybe), de egyes erre elkülönített tanítási napokon illetve nyári táborban is megvalósítható egytől öt napig, tetszőlegesen.

„Visegrád” projekt főbb ismérvei

- Elméleti és gyakorlati tevékenységek ötvözése, a tevékenységek csoportos jellege.
- A végén produktum készül: ez lehet egy lakoma és annak „tartozékai”, de lehet jelenet, tablók, verseny, kiselőadás stb.
- Az egyes tevékenységek a palota egyes speciális helyszíneihez kötődnek.
- Több tantárgy tanárai vehetnek részt benne (magyar nyelv- és irodalom, ének-zene, rajz, sőt, akár fizika, matematika, kémia, testnevelés is.)

Minden helyszínhez tartozik egy diákcsoport, melynek inkább elméleti érdeklődésű tagjai egy-egy oda kapcsolódó téma elméleti kutatói, akik könyvekben, interneten utánakeresnek a témának, míg a gyakorlatiasabbak érdeklődésűek valami részben manuális ténykedést választhatnak. Mondanunk sem kell, hogy a tevékenységek köre az időhöz és helyi adottságokhoz kapcsolódóan szűkíthető és bővíthető (pl. ahol nincs lehetőség a főzésre, ott ez elmarad stb.).

Három órás változat

Az órába illesztett változatban csak az egyszerűbb témákra van lehetőség, és három tanítási órát igényel. Íme, az egyszerűsített változat:

Téma	Kitüntetett palotahelyszín	Elméleti tevékenység	Gyakorlati tevékenység	Produktum
Építészet	A palota egésze, ill. díszudvar	Gótikus és reneszánsz képzőművészet	Romkiegészítő rajzok, makett, fényképek, montázs	Tabló és/vagy szóbeli ismertetés.
Ételek	Konyha	Étkezéstörténet	Főzés otthon	Étel felkínálása, ill. tábló és/vagy szóbeli ismertetés.
Udvar és etikett	Étkezőterem	Etikett, udvartartás, „civilizáció”	Teremrajz	Jelenet bemutatása, vagy szóbeli ismertetés.
Hadászat	Fellegvár, ill. lovagi torna helye	Korabeli hadászat, egyes hadjáratok	Fegyverrajzolás, krónikairás	Jelenet bemutatása (beszélgetés egy hadieseményről), krónikarészlet, tábló vagy szóbeli ismertetés.
Higiénia, egészség	Árnyékszék, fürdő, hálószoba	Higiénia. Öltözködéstörténet	Ruhaterv-készítés	Rajzok bemutatása
Politika	Trónterem, hivatali helyiségek	Államigazgatás, hivatalok	Krónikairás	Jelenet bemutatása (beszélgetés egy eseményről), krónikarészlet vagy szóbeli ismertetés.
Tudomány	Kutak, dolgozószoba	Csillagászat, matematika, technika	Technikai rajzok	Jelenet bemutatása (tudományos beszélgetés), vagy szóbeli ismertetés.
Gazdaság	Pénzverő egykori helye	Gazdaság-politika, pénz, adó	Pénzrajzolás	Tárgyalás ill. beszélgetés

Ebben az esetben az első két óra a felkészülésé, az utolsón történik a bemutatás.

Előkészítés

A projekt gondos előkészítést igényel. Ennek főbb elemei:

- Anyagiak, alapanyagok (étel, textil, papír, rajzeszközök stb.)
- Források, feladatok kigyűjtése
- Időbeosztás, részletes belső határidőkkel
- Csoportok beosztása
- Tanárok munkamegosztása
- Értékelés módja

Ellenvetések

Lehetséges ellenvetés, hogy Mátyás korának politikai eseményei és maga Mátyás egyénisége is elveszhetnek a „jelentéktelen” mozzanatok taglalása közepette. Egyfelől úgy gondolom, a többi mozzanat is fontos a történelmi megismerés szempontjából, másfelől ezek a szempontok a csoport és a tanár igényei szerint különböző hangsúlyokkal beépíthetők, vagy hagyományosabb óravezetéssel előzőleg vagy utólag hozzátoldhatók. Mátyás alakja a hadászat, politika, etikett témakörökben kidomborítható, Bonfini és Galeotto Marzio nyomán, és ezekhez illetve a gazdasági témakörökhöz kapcsolható annyi államigazgatási tudnivaló, mely nem túlterhelő ebben az életkorban.

Óravázlat

Óravázlat szerzője: Lőrinc László

Téma (óra, foglalkozás címe)	Mátyás kora
Iskolatípus	☒ Középiskola
Évfolyam (vagy korosztály)	14 évesek, 8.évfolyam
Nagyobb egység, témakör (fejezet, epocha, projekt címe)	Magyarország a késő középkorban
Csoport nagysága	☒ Osztály
Időtartam (perc)	3x45
Célok (összefüggések, képességek, attitűdök)	Mátyás kori élteviszonyok, főbb események megismerése konkrétumokon, képeken és tevékenységeken keresztül, élményszerűen.
Foglalkozás típusa	☒ Tanórai ☒ Tantermi
Munkaformák	☒ Frontális ☒ Csoportmunka
Eszközök	Papír, rajzeszközök, terem, legalább egy számítógép internetes kapcsolattal. Digitális tábla vagy kivetítési lehetőség előny.
Előkészületek	Anyagiak, alapanyagok (papír, rajzeszközök stb.) <ul style="list-style-type: none"> • Források, feladatok kigyűjtése • Időbeosztás, részletes belső határidőkkel • Csoportok beosztása • Tanárok munkamegosztása • Értékelés módjának kiválasztása

Tevékenység			
Idő (perc)	Tartalom	Tanulói tevékenységek	Eszközök
15	Feladatok, csoportok ismertetése	Kérdezés	
20	A diákok a feladatokat végzik	Lásd a cikkben (táblázat)	Lásd a cikkben (táblázat)
10	Összegző megbeszélés		
35	A diákok a feladatokat végzik	Lásd a cikkben (táblázat)	Lásd a cikkben (táblázat)
10	Összegző megbeszélés		
40	Diákok bemutatják produktumaikat	Lásd a cikkben (táblázat)	Lásd a cikkben (táblázat)
5	Tanári összegzés		
Értékelés módja	A csoportok tevékenységét a tanár az iskolai hagyományoknak megfelelően osztályozza, értékeli a harmadik órán. Menet közben körbejárja a csoportokat, és szóban értékeli.		
Megjegyzések, javaslatok			
Felhasznált irodalom	Lásd a cikkben.		